

Đóng Góp Của Chuyên Viên Hải Ngoại Vào Việc Phát Triển Thư Viện Trong Nước

Lâm Vĩnh Thế

Vào đầu thập niên 1990, chính phủ Việt Nam áp dụng chính sách *Đổi Mới*, và kêu gọi sự đóng góp của người Việt ở hải ngoại vào việc phát triển đất nước. Một nhóm nhỏ các chuyên viên về thư viện và thông tin học tại Hoa Kỳ và Canada đã đáp ứng lời kêu gọi này trong phạm vi chuyên môn của họ. Thành phần nòng cốt của nhóm này là các thành viên của Ban Chấp Hành Trung Ương Hội Thư Viện Việt Nam, nhiệm kỳ 1974-75. Bài viết này cố gắng ghi lại những nét chính của việc đóng góp của nhóm này vào việc phát triển thư viện trong nước.

I. Dự Án Giáo Dục Thư Viện Việt Nam

Vào năm 1990, Tiến sĩ *Nguyễn Quỳnh-Hoa*, Thanh Tra về Ấn Phẩm Công của Chính phủ Liên Bang Hoa Kỳ, liên lạc được một số thân hữu cùng hoạt động trong ngành thư viện tại Hoa Kỳ và thành lập một hội đoàn ở vùng Washington, D.C. (thủ đô của Hoa Kỳ) lấy tên là *Vietnam Library Education Project (VLEP) = Dự Án Giáo Dục Thư Viện Việt Nam*, với mục đích giúp đỡ vào việc phát triển thư viện tại Việt Nam. Nhờ sự vận động tích cực của Tiến sĩ Quỳnh-Hoa, VLEP đã được *Trường Thư Viện và Tin Học của Viện Đại Học Thiên Chúa Giáo Hoa Kỳ (School of Library and Information Science, Catholic University of America, SLIS/CUA)*, lúc đó Khoa Trưởng là Tiến sĩ *Deanna Marcum* (về sau là Tiến sĩ Elizabeth Aversa), tại thủ đô Washington nhận bảo trợ.

*Hình chụp tại ĐH. Thiên Chúa Giáo Hoa Kỳ, 1992 :
 Từ trái sang phải: Phạm Lê-Hương*, Tổng Văn Diệu*, TS Deanna Marcum, TS Marion Ross, TS Frederick Stielow, Lâm Vĩnh-Thế*. Hàng trước: Nguyễn Thị Nga*, TS Nguyễn Quỳnh Hoa.*

Mùa hè năm 1991, theo lời mời của *Liên Hiệp Các Hội Khoa Học và Kỹ thuật Tp HCM*, Tiến sĩ Nguyễn Quỳnh-Hoa và Cô *Phạm Thị Lê-Hương* đã về Việt Nam để tìm hiểu nhu cầu phát triển thư viện trong nước. Hai người đã đi thăm rất nhiều thư viện tại Tp HCM, Huế và Hà Nội, và đặc biệt chú ý đến tình trạng thiếu sách giáo khoa cũng như tài liệu tham khảo về thư viện học tại các thư viện của các trường đại học thư viện trong nước. Sau chuyến đi thăm Việt Nam này, *VLEP* quyết định đóng góp vào việc phát triển cho bộ môn thư viện học trong nước.

Mùa hè năm 1992, nhờ sự giúp đỡ về cơ sở vật chất của *SLIS/CUA* và tài trợ của cơ quan *Christopher Reynolds Foundation*, một phiên họp của VLEP được đã triệu tập tại Washington, D.C., trong khuôn viên của CUA, dưới sự đồng chủ

tọa của Tiến sĩ Quỳnh-Hoa và *Tiến sĩ Deanna Marcum*. Ngoài Tiến sĩ Quỳnh-Hoa, những người Việt Nam hiện diện tại buổi họp đều là cựu thành viên Ban Chấp Hành Trung Ương của *Hội Thư Viện Việt Nam** (tại Miền Nam trước năm 1975): *Cô Phạm Thị Lệ Hương**, *Cô Nguyễn Thị Nga**, *Ông Tống Văn Diệu**, và *Ông Lâm Vĩnh-Thế**. (Về hoạt động của Hội Thư Viện Việt Nam trước 1975, xin xem bài "*Phát Triển Thư Viện Tại Miền Nam Trước 1975*" tại địa chỉ Internet sau đây:

<http://www.leaf-vn.org/Phat-Trien-TV-1975.html>)

Cuộc họp này đưa đến quyết định là dự án đầu tiên của VLEP sẽ là chuyển dịch ra Việt ngữ quyển *The ALA Glossary of Library and Information Science*, do *Heartsill Young* biên soạn, và được Hội Thư Viện Hoa Kỳ (American Library Association) xuất bản vào năm 1983. Hội ALA là Hội đoàn giữ trọn bản quyền của sách này, đã đồng ý cho phép VLEP dịch quyển Từ Điển này sang Việt ngữ, đã đặc miễn mọi phí khoản liên hệ đến bản quyền tác giả nguyên tác của Hội. *Cô Phạm Thị Lệ-Hương, Cô Nguyễn Thị Nga, và Ông Lâm Vĩnh Thế* được VLEP giao cho thực hiện dự án dịch thuật này. Ngay từ đầu, VLEP đã quyết định là dịch phẩm này sau khi thực hiện xong sẽ là quà tặng của VLEP cho cộng đồng thư viện trong nước. Lý do của quyết định dịch quyển từ điển này là nhu cầu thống nhứt từ ngữ trong ngành thư viện giữa những người trong nước và ngoài nước. Nhóm dịch giả đã nói rất rõ về nhu cầu này trong *Lời Giới Thiệu Ấn Bản Việt Ngữ* của quyển từ điển như sau: "*Quyển Từ Điển Giải Nghĩa Thư Viện và Tin Học Anh Mỹ* này ra đời nhằm mục đích góp phần vào công cuộc đào tạo những chuyên viên thư viện và tin học Việt Nam trong tương lai. Ngành thư viện và tin học hãy còn là một lãnh vực quá mới mẻ tại Việt Nam. Tài liệu học tập và nghiên cứu cho ngành này bằng Việt ngữ có rất ít hoặc gần như hoàn toàn không có so với sự tiến triển vượt bực của ngành thư viện và tin học cũng như sự áp dụng ngành điện toán vào thư viện học trên thế giới. Việc lựa chọn tài liệu Anh ngữ trong ngành để chuyển dịch sang Việt ngữ đòi hỏi nhiều suy nghĩ và lượng giá. Nhóm dịch giả của quyển Từ Điển này cũng đã tranh luận nhiều về việc này và sau cùng đã đồng ý chọn quyển *The ALA Glossary of Library and Information Science*, ấn bản 1983, làm tài liệu đầu tiên trong việc chuyển dịch. Nhóm tin rằng tài liệu này là tối cần thiết trong giai đoạn đầu, giúp đặt nền móng vững chắc về thuật ngữ cho những bước chuyển dịch kế tiếp."

Ba dịch giả: Lâm Vĩnh-Thế, Phạm Lệ-Hương, Nguyễn Thị Nga, và TS Nguyễn Quỳnh Hoa

quỹ kéo dài hơn hai năm. Đầu năm 1996, quyển ALA *Từ Điển Giải Nghĩa Thư Viện Học và Tin Học Anh Việt* được nhà xuất bản Galen Press, ở thành phố Tucson, tiểu bang Arizona, và nhà in Data Reproductions ở tiểu bang Michigan, ấn hành miễn phí nhờ sự giao dịch khéo léo của Cô Nguyễn Thị Nga.

Trong phần kết luận của *Lời Giới Thiệu Ấn Bản Việt Ngữ* của quyển từ điển, nhóm dịch giả đã viết như sau: "*Mục tiêu sau cùng và cũng là một ước vọng của nhóm dịch giả là cuốn Từ Điển này sẽ trở thành một tài liệu có giá trị, đóng góp tích cực vào công cuộc đào tạo những chuyên viên thư viện và tin học Việt Nam trong thế kỉ 21. Được như vậy, nhóm dịch giả sẽ lấy làm mãn nguyện.*"

Mùa hè 1996, Cô Phạm Thị Lệ-Hương, thực hiện lời hứa của VLEP, đã mang về Việt Nam 500 bản của quyển từ điển Anh-Việt này và

trao tặng cho cộng đồng thư viện trong nước. Ông *Phan Gia Bền*, Tổng Thư Ký của *Liên Hiệp các Hội Khoa Học Kỹ Thuật TpHCM* đã giúp đỡ tận tình Hội VLEP trong việc xin phép các cơ quan hữu trách của Việt Nam để nhập sách *ALA Tư Điển Giải Nghĩa*, tổ chức một buổi họp mặt của các hội viên của cộng đồng thư viện Tp HCM với cô Phạm Lệ-Hương để các đồng nghiệp trực tiếp nhận sách này, cũng như tạo cơ hội cho các đồng nghiệp thảo luận về vấn đề phát triển thư viện liên quan đến công nghệ thông tin và tự động hóa thư viện ở nước ngoài; ngoài ra Liên Hiệp còn đảm nhận việc phân phối quyền từ điển cho các thư viện ở phía Nam (từ Huế trở vào). Thư Viện Quốc Gia ở Hà Nội phụ trách việc phân phối quyền từ điển cho các thư viện ở phía Bắc (từ Quảng Trị trở ra). Sau khi trở về Hoa Kỳ, Cô Phạm Thị Lệ-Hương đã tường trình chuyến công tác trong một bài viết đề tựa *Donation of Important Reference Tool to the Library Community in Vietnam* (Phạm Thị Lệ-Hương, *Donation of Important Reference Tool to the Library Community in Vietnam*, *Bền Vững = Sustainability = Durabilité*, 1:4 (Nov. 1996), tr.. 8-10, và 1:5 (May 1997), tr. 10-12; bạn đọc có thể đọc toàn văn của bài viết tại địa chỉ Internet sau đây: (<http://www.leaf-vn.org/donation.html>). Về sau, VLEP còn gửi thêm nhiều bản của quyền từ điển này về Việt Nam nhiều lần nữa, nâng tổng số bản gửi về trong nước lên tới khoảng 800.

Công việc của VLEP đang diễn tiến tốt đẹp thì một điều bất hạnh xảy ra: Tiến sĩ Nguyễn Quỳnh-Hoa bất ngờ qua đời vì bạo bệnh, để lại bao tiếc thương cho gia đình và thân hữu. Những thành viên nòng cốt của VLEP nhất quyết tiếp tục công việc còn dang dở của VLEP. Họ quyết định thành lập một Hội đoàn mới, và đó là lý do ra đời của *Hội Hỗ Trợ Giáo Dục và Thư Viện Việt Nam (LEAF-VN: The Library and Education Assistance Foundation for Vietnam)*, gọi tắt là *LEAF-VN*.

II. Hội Hỗ Trợ Giáo Dục và Thư Viện Việt Nam (LEAF-VN)

Hội LEAF-VN được khai sinh vào mùa hè 1997 tại thành phố McLean, tiểu bang Virginia, Hoa Kỳ, dưới sự lãnh đạo của Bà *Huyền Tôn Nữ Liên-Hương (Liên Hương Fiedler)*, một nhân viên kỳ cựu của Office of Copyright của Thư Viện Quốc Hội Hoa Kỳ (Library of Congress) tại thủ đô Washington, D.C., với tôn chỉ và mục tiêu như sau:

Tôn Chỉ: Hội Hỗ Trợ Giáo Dục và Thư Viện Việt Nam (LEAF-VN) được thành lập nhằm giúp đỡ nhân dân Việt Nam thực hiện một nền giáo dục tốt đẹp bằng cách yểm trợ việc phát triển các hệ thống và dịch vụ thư viện trong cả nước.

Mục Tiêu: Hội Hỗ Trợ Giáo Dục và Thư Viện Việt Nam (LEAF-VN) có các mục tiêu sau đây:

- Giúp phát triển hạ tầng cơ sở của hệ thống thư viện qua việc thực hiện các tiêu chuẩn quốc tế về tổ chức, truy cập và trao đổi thông tin;
- Giúp phát triển các sưu tập của các thư viện để yểm trợ đầy đủ việc học hỏi, giảng dạy và nghiên cứu tại các học viện;
- Giúp phát triển việc đào tạo các chuyên viên thư viện có khả năng bảo quản và liên tục phát triển các hệ thống và dịch vụ thư viện theo đúng các tiêu chuẩn quốc tế.

(Trích từ trang nhà của LEAF-VN tại địa chỉ Internet như sau: <http://www.leaf-vn.org/>)

Ngoài Bà Liên-Hương Fiedler và Bà *Nguyễn Ngọc Sương (Sương Thomas)*, tất cả hội viên sáng lập (Founding Members) của LEAF-VN đều là cựu thành viên Ban Chấp Hành Trung Ương của Hội Thư Viện Việt Nam trước 1975; đó là *Cô Phạm Thị Lệ-Hương, Cô Nguyễn Thị Nga, Ông Hoàng Ngọc Hữu và Ông Lâm Vinh-Thế*. Về sau, nhờ sự giao thiệp rộng rãi của Bà Liên-Hương Fiedler, hội LEAF-VN đã

càng ngày càng quy tụ được thêm rất nhiều thành viên trong giới chuyên viên thư viện - thông tin cũng như giáo sư đại học tại Hoa Kỳ. Hiện nay, Ban Thường Vụ của Ban Chấp Hành LEAF-VN gồm các vị sau đây:

Chủ Tịch: Bà Liên-Hương Fiedler
Phó Chủ Tịch: Ông Hoàng Ngọc Hữu
Thư Ký: Cô Phạm Thị Lệ-Hương

Ông Hoàng Ngọc Hữu cũng là người thiết kế và bảo quản Trang Nhà cho Hội LEAF-VN (<http://www.leaf-vn.org/>) để niêm yết những bài viết của Hội viên và của các đồng nghiệp Hoa Kỳ như *Tiến-sĩ Barbara Tillett*, *Tiến sĩ Thomas Mann* và *Ông John Celli* của Thư Viện Quốc Hội HK, Bà *Arlen St. Aubin* của Thư viện công cộng Boston, Bà *Sharon Hunt* chuyên viên tư vấn cho các thư viện y khoa, v.v., nhằm đóng góp từ xa những kiến thức căn bản về thư viện học cho các đồng nghiệp ở VN.

III. Tham Dự Hội Nghị Quốc Tế

A. NIT'98 Tại Hà Nội

Tháng 3/1998, người viết, lúc bấy giờ đang đảm nhiệm chức vụ Trưởng Ban Biên Mục (Head, Cataloguing Department) của Thư Viện Viện Đại Học Saskatchewan, Canada, được Viện Đại Học này đề cử tham gia và thuyết trình tại *Hội Nghị Quốc Tế về Công Nghệ Thông Tin Mới lần thứ 10 tại Hà Nội (10th International Conference on New Information Technology, gọi tắt là NIT'98)*. Lúc bấy giờ người viết cũng là Ủy Viên Phụ Trách Dự Án (Project Director) của *LEAF-VN* nên cũng được LEAF-VN yêu cầu đại diện cho *LEAF-VN* trong chuyến công tác tại Việt Nam này. Tuy Hội Nghị này bị hủy bỏ vào giờ chót do yêu cầu của Việt Nam, người viết cũng đã có cơ hội thuyết trình đề tài của mình tại Thư Viện Quốc Gia vào ngày Thứ Ba, 24-3-1998; đề tài đó là *"Library Development in Vietnam : Urgent Needs for Standardization"*, nguyên tác bằng Anh ngữ cũng như bản dịch ra Việt ngữ (do Cô Phạm Thị Lệ-Hương chuyển dịch: *"Vấn Đề Phát Triển Thư Viện Tại Việt Nam : Chuẩn Hóa Là Điều Khẩn Thiết Nhất"*) đều có đăng tại Trang Nhà của LEAF-VN:

Anh ngữ: <http://www.leaf-vn.org/libdev.html>

Việt ngữ: <http://www.leaf-vn.org/StandardizationUVN.htm>

Bài thuyết trình này kêu gọi cộng đồng thư viện Việt Nam đặc biệt quan tâm đến việc thực hiện các tiêu chuẩn về biên mục : *"Điều tối cần bây giờ cho hệ thống thư viện của Việt Nam là chuẩn hóa trong công việc sắp xếp thư liệu để có thể truy cập và trao đổi. Những thứ cần nhất bây giờ là bộ quy tắc biên mục quốc gia. Bộ quy tắc biên mục nên được đặt căn bản trên quy tắc ISBD (mô tả thư tịch (hay thư mục) theo tiêu chuẩn quốc tế = International Standard for Bibliographic Description) trong việc mô tả thư liệu, và có thể phóng theo bộ quy tắc AACR2 (Bộ Quy Tắc Biên Mục của Khối Anh-Mỹ, ấn bản thứ hai = Anglo-American Cataloging Rules, 2nd Edition) trong việc chọn lựa và hình thức của những điểm truy cập."*

Sau đó người viết đã vào Tp HCM và với tư cách đại diện cho LEAF-VN đã đến thuyết

Hội thảo tại TV Cao Học, ĐH. Khoa Học Tự Nhiên, TpHCM, 2-4-1998

trình, vào lúc 2 giờ chiều ngày Thứ Ba, 31-3-1998, tại trụ sở của Liên Hiệp Các Hội Khoa Học và Kỹ Thuật Tp HCM về ba đề tài như sau:

- *Các ý chính trong bài thuyết trình tại Thư Viện Quốc Gia*
- *Các khác biệt giữa Từ Khóa và Tiêu Đề Đề Mục (Keywords vs. Subject Headings)*
- *Vấn đề Quyền Sở Hữu và Truy Cập tại các thư viện đại học ở Bắc Mỹ (Ownership vs. Accessibility Within North American Academic Libraries)*

Ngày Thứ Năm 2-4-1998, người viết đã đến thuyết trình trọn ngày tại Thư Viện Cao Học, Trường Đại Học Khoa Học Tự Nhiên, với đề tài "*Những Vấn Đề Quan Trọng Hiện Nay Trong Ngành Biên Mục = Current Issues in Cataloging.*" Những đề tài được trình bày tại đây gồm:

- *Phát triển của thư mục điện tử (Development of OPAC)*
- *Dụng cụ làm việc trực tuyến của biên mục viên (Online Cataloging Tools)*
- *Biên mục các tài liệu điện tử (Cataloging Electronic Resources)*
- *Vấn đề phân nhiệm giữa quản thủ thư viện và nhân viên trung cấp (Division of Responsibilities Between Librarians and Library Technicians)*
- *Vấn đề biên mục tại ngoại (Cataloging Outsourcing)*
- *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh Mỹ (AACR2) : những vấn đề và hướng giải quyết (AACR2 : Problems and Solutions)*

Chi tiết về chuyến công tác này được tường trình đầy đủ trong bài viết sau đây: "*Two Weeks in Vietnam : Making Some Contributions to and Witnessing Some Achievements of Library Development.* ", độc giả có thể đọc nguyên văn tại địa chỉ Internet sau đây: <http://www.leaf-vn.org/2wtrip.html>.

B. Hội Nghị Hàng Năm của ALA ở Washington, D.C. (1998)

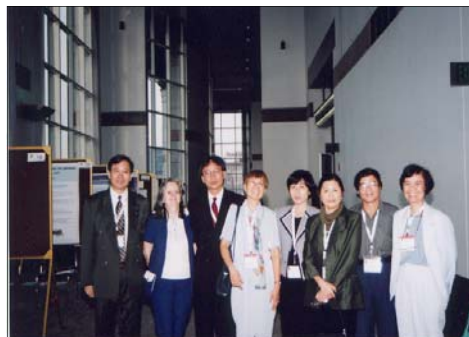
Tháng 6/1998, tại Hội Nghị Hàng Năm của Hội Thư Viện Hoa Kỳ (*ALA = American Library Association*), dựa vào đề nghị của Bà Liên-Hương, Chủ Tịch Hội LEAF-VN, các thành viên của Tiểu Ban Đông Á và Thái Bình Dương của Ủy Ban Liên Lạc Quốc Tế, dưới sự chủ tọa của Tiến sĩ *Hwa-wei Lee*, Chủ Tịch Tiểu Ban, đã thông qua một nghị quyết yêu cầu *Hội Thư Viện Hoa Kỳ (American Library Association = ALA)*, là một trong ba hội đoàn chính giữ bản quyền của tác phẩm *The Concise AACR2, 1988 Revision*, [hai hội đoàn kia là *Hội Thư Viện Canada (Canadian Library Association = CLA)*, và *Hội Thư Viện Anh Quốc (CILIP: Chartered Institute of Library and Information Professionals)*], đặc miễn tất cả mọi ràng buộc về tác quyền cho LEAF-VN trong việc dịch và xuất bản cuốn sách này. Sau Hội Nghị này, vị tân Chủ Tịch Tiểu Ban là Cô Yu-lan Chou, cũng như Ông *Michael Dowling*, Giám Đốc Văn Phòng Liên Lạc Quốc Tế của ALA đã theo dõi và đôn đốc việc thực hiện nghị quyết này. Sau cùng Bà *Janet Liebster và Helen Carley*, của Hội TV Anh Quốc (CILIP) là đại diện ba Hội đoàn nói trên tại Anh Quốc đã gửi thư chấp thuận cho phép Hội *LEAF-VN* dịch sách này và đặc miễn mọi phí khoản về tác quyền.

C. Hội Nghị Hàng Năm của IFLA ở Bangkok (1999)

Vào hè năm 1999, Bà Liên-Hương đi Bangkok, Thái Lan, dự Hội Nghị Hàng Năm của *Liên Hiệp Hội Thư Viện Quốc Tế (IFLA = International Federation of Library Associations and Institutions)*. Tại đây Bà Liên-Hương đã gặp gỡ và trao đổi với các đồng nghiệp, trong số này có cả Ông Phạm Thế Khang, Giám Đốc Thư Viện Quốc Gia, từ Việt Nam sang tham dự Hội Nghị. Cũng tại Hội Nghị này, Bà Liên-Hương đã chính thức ký hợp đồng với OCLC (*OCLC = Online Computer Library Center*) để cho LEAF-VN được phép dịch và phổ biến bốn *Bảng Tóm Lược của Hệ Thống Phân Loại Thập Phân Dewey (Summaries of Dewey Decimal Classification)* mà OCLC giữ bản quyền.

D. Hội Nghị Hàng Năm của IFLA ở Boston (2001)

Vào hè năm 2001, Bà *Liên-Hương, Cô Phạm Thị Lê-Hương và Bà Ngọc-Mỹ Guidarelli* đi dự Hội Nghị Hàng Năm của *IFLA tại Boston*, tiểu bang Massachusetts, Hoa Kỳ. Tại đây các vị thành viên của LEAF-VN đã gặp gỡ và trao đổi với một số cựu sinh viên Việt Nam đã tốt nghiệp MLS từ trường Đại Học Simmons College đang theo một khóa huấn luyện về Online Searching và Internet do Giáo sư *Patricia Oylar* hướng dẫn và Trường Đại Học Simmons bảo trợ. Tại đây các thành viên của LEAF-VN cũng đã chính thức thảo luận và được sự đồng ý của Ông Phạm Thế Khang về vai trò tư vấn của Thư Viện Quốc Gia trong dự án chuyển dịch *The Concise AACR2, 1988 Revision* của LEAF-VN.

Hội viên LEAF-VN* và đồng nghiệp trong nước tham dự Hội Nghị IFLA, Boston, 8-2001. Từ trái sang phải: Phạm Thế Khang, Arleen St. Aubin*, Lê Phước Bình*, Ngọc Mỹ Guidarelli*, Diệp Kim Chi, Liên Hương Fiedler*, Nguyễn Minh Hiệp, Phạm Lê-Hương*

IV. Dự Án Chuyển Dịch Cuốn The Concise AACR2, 1988 Revision

A. Chuyển Dịch Cuốn The Concise AACR2, 1988 Revision

Tiếp tục chương trình chuyển dịch mà *VLEP* đã đề ra, và sau những vận động tại các hội nghị kể trên, *LEAF-VN* tiến hành dự án chuyển dịch quyển *The Concise AACR2, 1988 Revision (Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh Mỹ Rút Gọn, 1988)* của tác giả Michael Gorman. Quyết định này dựa trên nhu cầu khẩn thiết về chuẩn hóa công tác biên mục mà người viết đã đề cập đến trong bài thuyết trình tại Thư Viện Quốc Gia. Người viết và Cô Phạm Thị Lê-Hương được LEAF-VN giao cho thực hiện dự án chuyển dịch quan trọng này. Tác giả của nguyên tác, Ông *Micheal Gorman*, đã nồng nhiệt ủng hộ dự án chuyển dịch này của LEAF-VN và đồng ý sẽ viết *Lời Giới Thiệu* cho ấn bản Việt ngữ.

Ô. Phạm Thế Khang, Phạm Lê-Hương, dịch giả CAACR2, và Liên Hương Fiedler tại Boston, 8-2001

Công tác chuyển dịch lần này được rất nhiều thuận lợi : 1) vấn đề thuật ngữ đã giải quyết xong với quyển Từ Điển Giải Nghĩa đã xuất bản; 2) việc trao đổi thông tin giữa 2 dịch giả (Cô Lê-Hương ở Hoa Kỳ, và người viết ở Canada) được dễ dàng nhờ hệ thống điện thư (e-mail) đã có; 3) có sự cộng tác chặt chẽ của Thư Viện Quốc Gia trong nước; sự cộng tác này cũng được dễ dàng nhờ hệ thống điện thư.

Sau khi phần chuyển dịch đã xong, hai dịch giả quyết định làm thêm Phần Minh Họa với các tài liệu đã xuất bản trong nước với mục tiêu giúp các đồng nghiệp trong nước hiểu rõ để có thể áp dụng tốt các quy tắc biên mục. Ông Phạm Thế Khang, Giám Đốc Thư Viện Quốc Gia, trong *Lời Tự Giả* của bản dịch, đã đánh giá cao Phần Minh Họa này như sau: *"Một đặc điểm của bản dịch này mà bạn đọc cần lưu ý là Phần Minh Họa. Hai dịch giả đã bỏ nhiều công sức để tìm các tài liệu (mà tuyệt đại đa số đã xuất bản tại Việt Nam), phản ánh khá đầy đủ các loại hình tài liệu khác nhau (sách, tạp chí, bản đồ, tài liệu nghe nhìn, v.v.) để minh họa cách áp dụng quy tắc. Với mỗi tài liệu, các dịch giả đã cung cấp phóng ảnh của trang nhan đề, và các dữ kiện cần thiết khác, các quy tắc đã áp*

dụng, và, sau hết, một phiếu mục lục đề nghị cho tài liệu. Với Phần Minh Họa này, các dịch giả đã không phải chỉ đơn thuần chuyển dịch nội dung bộ quy tắc, mà còn là một bước cải tiến có giá trị, giúp cho bạn đọc hiểu rõ hơn ý nghĩa và nội dung của các quy tắc và nhờ đó việc áp dụng các quy tắc sẽ được dễ dàng hơn rất nhiều. Đây là một đóng góp rất quan trọng của hai dịch giả."

Bản dịch với nhan đề *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* đã được hội LEAF-VN xuất bản vào năm 2002. Một ngàn tám trăm (1800) bản của bản dịch đã được hội LEAF-VN chuyển về Việt Nam và Thư Viện Quốc Gia đã đảm nhận việc phân phối đến tất cả các thư viện trong cả nước. Về sau LEAF-VN cũng đã có dịp chuyển thêm nhiều bản nữa.

B. Lớp Huấn Luyện Sử Dụng Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988

Hè 2004 hội LEAF-VN đã cử hai hội viên, Cô *Phạm Thị Lệ-Hương* (một trong hai dịch giả) và Bà *Ngọc Mỹ Guidarelli* (biên mục viên của Thư viện Đại Học Virginia Commonwealth University, Richmond, VA) về Việt Nam để phụ trách các khóa huấn luyện việc sử dụng *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* này. Trong thời gian hai tháng 7 và 8 năm 2004 đã có tất cả 3 khóa huấn luyện như sau:

- Từ ngày 5 đến ngày 9-7-2004: tại Thư Viện Quốc Gia, với 120 học viên thuộc các thư viện công cộng và khảo cứu từ Huế trở ra phía Bắc
- Từ ngày 12 đến ngày 15-7-2004: tại Thư Viện của Đại Học Quốc Gia Hà Nội, với 100 học viên thuộc các thư viện của Liên Hiệp Các Thư Viện Đại Học Phía Bắc
- Từ ngày 8 đến ngày 13-8-2004: tại Phòng Hội của Văn Phòng 2, Bộ Văn Hóa Thông Tin, Tp HCM, với 200 học viên thuộc các thư viện đại học, khảo cứu và công cộng từ Đà Nẵng trở vào phía Nam.

Lớp huấn luyện CAACR2 thứ 1 tại TVQG do Giảng viên Ngọc Mỹ hướng dẫn, 7-2004

Lớp huấn luyện CAACR2 thứ 3 tại Văn phòng 2, Bộ Văn Hóa TT, do Giảng viên Phạm Lệ-Hương hướng dẫn, 8-2004

Để hỗ trợ cho việc huấn luyện này, hai giảng viên đã soạn thêm một tài liệu nữa gọi là *Cẩm Nang Hướng Dẫn Sử Dụng Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* và thực hiện nó dưới dạng CD. Cẩm Nang này được dùng như một tài liệu giới thiệu một cách tổng quát *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* ngõ hầu giúp đỡ các đồng nghiệp tại Việt Nam làm quen với một tài liệu về biên mục theo tiêu chuẩn quốc tế, để dần dần tiến tới việc áp dụng bản toàn văn của *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ, Ấn bản thứ 2, 2002 (Anglo-American Cataloging Rules, 2nd ed., 2002)*, và có thể đáp ứng với nhu cầu chuẩn hoá nghiệp vụ thư viện để hội nhập với đà tiến triển của thế giới trong lãnh vực tổ

chức, bảo quản và phổ biến thông tin. Năm trăm (500) CD đã được giao cho Thư Viện Quốc Gia và Thư Viện Đại Học Quốc Gia Hà Nội để phân phối đến các học viên của các khóa huấn luyện. Khi vào Tp HCM, Bà Liên-Hương đã được Ông Võ Đắc Khôi, Giám Đốc của Library Resource Center của Tòa Tổng Lãnh Sự Hoa Kỳ cung cấp thêm 300 CD nữa để phân phối tại khóa huấn luyện ở Tp HCM. Song song với Cẩm Nang này, trong CD còn chứa toàn bộ cuốn *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* để biên mục viên tiện việc tra cứu. Sau khi trở lại Hoa Kỳ, các giảng viên đã hiệu đính Cẩm Nang này và niêm yết trên Trang nhà của LEAF-VN tại địa chỉ Internet sau đây:

<http://www.leaf-vn.org/AACR2-CamNang.html>

Việc huấn luyện sử dụng bộ quy tắc biên mục này đã thành công mỹ mãn, và được loan tin đầy đủ trên các nhật báo *Nhân Dân, Lao Động và Thanh Niên*. Đây là lần đầu tiên các chuyên viên ngành Thư viện và Thông Tin Học sống ở nước ngoài tham dự việc giảng dạy cho ngành thư viện Việt Nam. Công việc giảng dạy và cung cấp tài liệu bằng tiếng Việt này của hội viên Hội *LEAF-VN* đã giúp cho các học viên sốt sắng tham gia học tập và thu nhận kiến thức mới trong ngành thư viện quốc tế một cách dễ dàng hơn là theo học những khóa huấn luyện do các đồng nghiệp người nước ngoài giảng dạy bằng tiếng Anh, Pháp hay tiếng Nga.

Trong suốt mùa thu 2004 trở đi, sau khi hai giảng viên của *LEAF-VN* đã trở về Hoa Kỳ, nhiều học viên vẫn tiếp tục gửi điện thư sang để hỏi thêm về việc áp dụng bộ quy tắc biên mục này. Cô Phạm Thị Lệ-Hương cùng với người viết đã trả lời tất cả những câu hỏi đặt ra. Sau đó các câu hỏi với phần giải đáp đã được đúc kết và đưa vào Trang Nhà của Hội *LEAF-VN* dưới đề mục *Hỏi/Đáp* để cho mọi người đều có thể truy cập được. Tại thời điểm của bài viết này, các hội viên của *LEAF-VN* đã trả lời đến kỳ thứ năm tại địa chỉ Internet sau đây: (<http://www.leaf-vn.org/HoiDapCAACR2-ky5rev-12-30-06.pdf>)

Vào khoảng trung tuần tháng 12/2006, Bà *Susan Reynolds*, giáo sư Khoa Thư Viện của Trường Đại Học Victoria, thành phố Melbourne, Úc (Library & Cultural Studies Unit, Victoria University, Nicholson Campus, Melbourne, Victoria, Australia) đã gửi điện thư cho người viết, báo tin sẽ sang Việt Nam vào tháng Giêng, 2007 để huấn luyện cho một số nhân viên thư viện của *Đại Học Thái Nguyên* và xin giúp đỡ. Người viết đã chuyển điện thư này đến Cô Phạm Thị Lệ-Hương. Cô Phạm Thị Lệ-Hương đã đồng ý cho phép bà Susan Reynolds được sử dụng những tài liệu huấn luyện mà *LEAF-VN* đã xuất bản và đồng thời đã giới thiệu bà Susan Reynolds với Ông *Phạm Thế Khang*, Giám Đốc Thư Viện Quốc Gia để bà ấy có thể được biểu một bản của *Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988* cũng như một số bản của CD có *Cẩm Nang Hướng Dẫn Sử Dụng Bộ Quy Tắc Biên Mục Anh-Mỹ Rút Gọn, 1988*.

V. Những Đóng Góp Quan Trọng Khác

A. Các Bài Viết

Sau chuyến về Việt Nam năm 1998, người viết đã viết hai bài báo phát triển thêm các điều đã đề cập đến (chuẩn hóa) trong bài thuyết trình tại Thư Viện Quốc Gia và cổ vũ cho việc thành lập một hội đoàn chuyên môn về thư viện cho Việt Nam. Các bài báo đó đã được xuất bản như sau:

Vinh-The Lam, *Issues in Library Development for Vietnam*, *Asian Libraries*, v. 8, no. 10 (Dec. 1999), tr. 371-379

Vinh-The Lam, *A National Library Association for Vietnam*, *New Library World*, v. 102, no. 1166/1167 (July 2001), tr. 278-282

Trong bài báo thư nhút, ngoài việc cổ vũ cho việc áp dụng AACR2, người viết cũng khuyến khích cho việc áp dụng Hệ Thống Phân Loại Thập Phân Dewey. Và để tiếp tay với các đồng nghiệp trong nước về việc này, người viết và Cô Phạm Thị Lê-Hương đã chuyển dịch các Bảng Tóm Lược của Hệ thống Phân Loại Thập Phân Dewey với sự chấp thuận của Công ty OCLC, là cơ quan giữ bản quyền của những tài liệu bằng Anh ngữ này; và cho đăng lên Trang Nhà của LEAF-VN để các đồng nghiệp trong nước có thể tham khảo. Những Bảng tóm lược về DDC đã được gửi đến Thư Viện Quốc Gia đúng dịp các đồng nghiệp trong nước đang họp để bàn thảo về việc nên hay không nên áp dụng DDC tại các thư viện Việt Nam. Các bài này đã niêm yết tại địa chỉ Internet sau đây:

<http://www.leaf-vn.org/DDC21-Expand.pdf>

<http://www.leaf-vn.org/DDC21-Sum1.pdf>

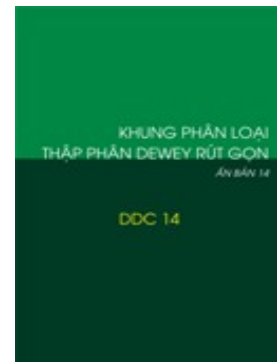
<http://www.leaf-vn.org/DDC21-Sum2.pdf>

<http://www.leaf-vn.org/DDC21-Sum3.pdf>

B. Tiến Tới Việc Chuyển Dịch Hệ Thống Phân Loại Dewey

Trong thời gian 2000-2001 đã có hai cuộc Hội Thảo quan trọng do Thư Viện Quốc Gia và Royal Melbourne Institute of Technology (RMIT) tổ chức tại Hà Nội:

- *Systems and Standards for Libraries in Vietnam*: vào hai ngày 26 và 27-9-2001; Tiến sĩ Patricia Oyler, giáo sư Trường Thư Viện - Thông Tin của Đại Học Simmons College, Boston, Massachusetts, Hoa Kỳ, đã thuyết trình đề tài quan trọng sau đây: *Standards for Bibliographic Control : AACR2 and Subject Analysis*.
- *Workshop on Translations of DDC and AACR2*: Hè 2002; Cô Phạm Thị Lê-Hương đã đại diện Hội LEAF-VN tại cuộc Hội Thảo này.

Sau cuộc hội thảo hè 2002, Thư Viện Quốc Gia chính thức khai triển công tác chuyển dịch Hệ Thống Phân Loại Dewey. Ông Vũ Văn Sơn, một chuyên gia đầu ngành Việt Nam về tổ chức thư mục, được chỉ định làm Tổng Biên Tập cho dự án chuyển dịch quan trọng này. Dự án kéo dài 3 năm và *Khung Phân Loại Thập Phân Dewey Rút Gọn 14* được Thư Viện Quốc Gia chính thức xuất bản và công bố ngày 16-8-2006.

http://www.thuvientre.com/index.php?option=com_content&task=view&id=202&Itemid=38

C. Giúp Đỡ Thư Viện Đại Học ở Việt Nam

C.1. Hội Thảo Về Thư Viện Đại Học

Mùa Hè 2005, người viết đã về Việt Nam và thực hiện hai cuộc hội thảo về thư viện đại học cho các đồng nghiệp trong nước với đề tài *Những Dịch Vụ Mới Trong Thư Viện Đại Học : Kinh Nghiệm của Thư Viện Đại Học Saskatchewan, Canada* :

- Tại Thư Viện Quốc Gia, Hà Nội : ngày 21-7-2005, với khoảng 200 hội thảo viên thuộc các thư viện đại học, khảo cứu và công cộng ở phía Bắc;
- Tại Thư Viện Đại Học Khoa Học Tự Nhiên, Đại Học Quốc Gia Tp HCM: ngày 29-7-2005, với khoảng 100 hội thảo viên thuộc các thư viện đại học trong Liên Hiệp Các Thư Viện Đại Học Phía Nam.

Các đề tài được thảo luận gồm:

- *Quản lý tạp chí điện tử* (Management of Electronic Journals)
- *Thực hiện các dự án số hóa* (Implementation of Digitization Projects)

- *Tổ chức và quản lý Các Phòng Tài Nguyên Học Tập Chung* (Organization and Management of Information/Learning Commons)
- *Biên mục tại ngoại* (Cataloging Outsourcing) : báo cáo về kết quả nghiên cứu của người viết.

Toàn bộ thông tin về hai cuộc hội thảo này có thể truy cập tại địa chỉ Internet sau đây:
<http://www.leaf-vn.org/SeminarinHanoi-rev.pdf>

Hội thảo về Những Dịch vụ Mới Trong TVĐH do Lâm Vĩnh-Thế hướng dẫn tại TVQG, 21-7-2005

Hội thảo về Những Dịch vụ Mới Trong TVĐH do Lâm Vĩnh-Thế hướng dẫn tại TV Cao Học ĐH Khoa Học Tự Nhiên, TpHCM, 29-7-2005

C. 2. Đại Học An Giang

Tháng 8 năm 2001, Cô *Nguyễn Thị Nga*, Hội viên của LEAF-VN, chuyên viên thư viện Y Khoa của Arizona Health Science Library (AHSL), ở thành phố Tucson, tiểu bang Arizona, Hoa Kỳ, nhận được lời mời của Giáo sư *Tiến sĩ Võ Tông Xuân*, Viện trưởng Viện Đại Học An Giang sang Việt Nam để làm tư vấn và huấn luyện cho nhân viên của Thư Viện Đại Học An Giang. Tài trợ cho chuyến đi này của cô Nguyễn Thị Nga là thư viện Y Khoa của Arizona Health Science Library (AHSL) và Center for Education Exchange with Vietnam của cơ quan Ford Foundation. Ngoài ra, do sự giới thiệu của Cô Nguyễn Thị Nga, một kiến trúc sư người Mỹ, ông *Leslie Wallach*, Chủ tịch Hội Kiến Trúc Sư của tiểu bang Arizona (Arizona Architect Association, một phân hội của American Architect Association), đã tình nguyện sang giúp *thiết kế và thực hiện toàn bộ khuôn viên mới (new campus) cho Đại Học An Giang*.

Cô Nguyễn Thị Nga* và Phái đoàn GS Đại Học Y Khoa Arizona đến thăm TV Cao Học, ĐH. Khoa Học Tự Nhiên TpHCM, 8-2001. Từ trái sang phải: TS Võ Tông Xuân, Viện Trưởng VĐH An Giang, ThS Nguyễn Minh Hiệp, Cô Nguyễn Thị Nga, TS Charles Green, bà Charles Green.

VI. Dự Án Thư Viện Làng

Ý định trợ giúp phát triển thư viện cho làng xã Việt Nam manh nha từ năm 1999 trong lúc bà Liên Hương Fielder, sau khi dự Hội nghị IFLA ở Bangkok về Việt Nam và được dẫn đi thăm Thư viện Huyện Sóc Sơn ở gần Hà Nội. Người giữ thư viện này, Bà Mai, đã làm việc bán thời gian cho thư viện làng, và được dân làng trả công bằng gạo ăn hàng tháng. Bà Mai đã hãnh diện cho bà Liên Hương biết là sách vở của thư viện này không hề bị xé hoặc bị mất cắp do ở tư cách tốt của độc giả trong làng biết tôn trọng của chung để Thư viện có thể phục vụ dân làng lâu dài.

Sau khi nhận định là LEAF-VN đã đóng góp khá nhiều trong lãnh vực chuẩn hóa (Mục Tiêu thứ nhất), Bà Liên-Hương Fiedler, Chủ Tịch LEAF-VN, quyết định chuyển hướng công tác của LEAF-VN sang việc giúp *phát triển sưu tập* (Mục Tiêu thứ hai).

Tháng 8 năm 2006, LEAF-VN tiến hành thực hiện một dự án mới gọi là "**Dự Án Thư Viện Làng = Village Library Collection Development Project.**" Với sự giúp đỡ của Thư Viện Quốc Gia, LEAF-VN đã chọn ra 10 thư viện làng xã rải rác khắp nước từ Bắc vào Nam như sau:

- Thư viện thôn Dưóc Thượng, Hà Nội, xã Tiên Dưóc, huyện Sóc Sơn, Tp Hà Nội
- Thư viện thôn Giang Cao, xã Bát Tràng, huyện Gia Lâm, Tp Hà Nội
- Thư viện xã Tam Hồng, huyện Yên Lạc, tỉnh Vĩnh Phúc
- Thư viện thôn Bình Vọng, xã Văn Bình, huyện Thường Tín, tỉnh Hà Tây
- Thư viện khu phố 2, thị trấn Nga Sơn, Tp Thanh Hóa
- Thư viện làng Kế Môn, xã Điền Môn, huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế
- Thư viện xã Quảng Vinh, huyện Quảng Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế
- Thư viện xã Ninh Đa, huyện Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa
- Thư viện ấp Tân Lập, xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi, Tp HCM
- Thư viện khu phố 1, phường Thanh Lộc, quận 12, Tp HCM

LEAF-VN đã phát động một chiến dịch gây quỹ trong nội bộ hội viên cũng như các thân hữu và đã nhận được 5.000 Mỹ Kim (USD); sau đó một mạnh thường quân, *Bà Lê Thu Đoàn*, đã tặng thêm 5.000 Mỹ Kim (matching fund), nâng tổng số ngân quỹ cho dự án là 10.000 Mỹ Kim (USD). Thư Viện Quốc Gia đã chỉ định một nhân viên là Ông *Nguyễn Trọng Phương* chịu trách nhiệm thực hiện dự án này.

Trong đợt I của dự án thực hiện trong tháng 11/2006, *LEAF-VN* đã chuyển về cho Ông Nguyễn Trọng Phương 6.000 Mỹ Kim (95.940.000 đồng VN) để mua và phân phối cho mỗi thư viện trong dự án một sưu tập gồm 302 nhan đề sách và 3 nhan đề tạp chí (về tạp chí thì chỉ đăng ký mua một năm mà thôi).

LEAF-VN hy vọng tiếp tục nhận được sự giúp đỡ về tài chánh từ các hội viên, thân hữu, cũng như các cơ quan tài trợ và các mạnh thường quân cũng như sự tiếp tay của các bạn đồng nghiệp trong nước nhất là *Hội Thư Viện Việt Nam*, để có thể tiếp tục thực hiện dự án này trong những năm tới.

*Bà Mai (trái) và bà Liên Hương (phải)
tại TV huyện Sóc Sơn, 1999*

Thư viện thôn Giang Cao, Gia Lâm, Tp Hà Nội, nhận sách báo đợt 1-2006

Thư viện ấp Tân Lập, Củ Chi, Tp HCM nhận sách báo đợt 1-2006

Kết Luận

Việc phát triển thư viện trong nước hiện nay đã được tiến hành đúng hướng rất tốt đẹp. Một số quan trọng các quản thủ thư viện chuyên môn (professional librarians), tốt nghiệp Thạc sĩ về Thư Viện và Thông Tin Học từ Trường Thư Viện - Thông Tin của Viện Đại Học Simmons College, đang nắm giữ các chức vụ then chốt trong ngành. Trong số này phải kể đến các vị sau đây:

- Ông Nguyễn Minh Hiệp, Giám Đốc Thư Viện Đại Học Khoa Học Tự Nhiên, Đại Học Quốc Gia Tp HCM, Chủ tịch Liên Hiệp Các Thư Viện Đại Học Phía Nam (*FESAL = Federation of Southern Academic Libraries*)
- Ông Nguyễn Huy Chương, Giám Đốc Trung Tâm Thư Viện - Thông Tin, Đại Học Quốc Gia Hà Nội, Chủ Tịch Liên Hiệp Các Thư Viện Đại Học Phía Bắc
- Ông Kiều Văn Hốt, Phó Giám Đốc Thư Viện Quốc Gia, Hà Nội
- Bà Nguyễn Thị Bắc, Giám Đốc Thư Viện Khoa Học Tổng Hợp Tp HCM

Đa số các vị có tên vừa kể đều là thành viên *Ban Chấp Hành của Hội Thư Viện Việt Nam* vừa được thành lập tại Hà Nội vào ngày 22-10-2006 vừa qua. Người viết mong rằng *Hội Thư Viện Việt Nam* sẽ thành công trong việc lãnh đạo việc phát triển thư viện trong cả nước. Sự đóng góp của các chuyên viên thư viện ở hải ngoại trong việc phát triển thư viện trong nước đã đi đến kết quả rất tốt đẹp./.

*Ngày 1-2-2007
Lâm Vĩnh-Thế
Librarian Emeritus
University of Saskatchewan Library
Saskatchewan, Canada*